

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

**«ՀՀ ԿԳՄՍՆ ՄԱՐՏՈՒՆՈՒ Տ.ԱՔՐԱՅԱՄՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ»
ՊՈԱԿ**

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ**

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ՆՁՊ

ԹԵՄԱ՝ Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը ՆՁՊ
առարկայի դասավանդման ընթացքում

ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՎԱՅՐԸ՝ Մարտունի

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԵԿԱՎԱՐ՝ Հասմիկ Բեյբուլթյան

ՈՒՍՈՒՑԻՉ՝ Տիգրան Բաղիշջանյան

ԴՊՐՈՑ՝ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի քաղաքի Տ.Աբրահամյանի
անվան ավագ դպրոց

Մարտոկ-2023

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
Գրական ակնարկ.....	6
Փորձարարական հետազոտություն.....	11
Փորձարարական դասեր	
1.Փորձարարական դաս-1.....	14
2.Փորձարարական դաս-2.....	15
Վերլուծություն.....	16
Եզրակացություն.....	18
Գրականության ցանկ.....	19
Հավելված	
Դասապլան 1.....	20
Դասապլան 2.....	25

Ներածություն

Մեր երկրում սովորողների մոտ արժեքային համակարգի ձևավորումը ներառված է ՀՀ կրթության և գիտության պետական չափորոշչում՝ որպես կրթության բովանդակային բաղադրիչ: Յուրաքանչյուր ուսումնական առարկայի մասով, սովորողների պատրաստվածությունը ներկայացվող գիտելիքային պահանջների մեջ, առանձին կետով նշվում է արժեքները և դրանց ձևավորումը, որը պետք է իրականացվի հանրակրթական դպրոցի կողմից:

«Արժեհամակարգ» հասկացությունը մանկավարժական գիտության մեջ ըմբռնվում է բավական լայն շառավիղով: Առավել ընդունված է այն ընկալումը, որ արժեհամակարգը մարդու բարոյական, գեղագիտական, հոգևոր, իմացական, մշակութային և էթնիկական արժեքների համախումբն է, որն անհրաժեշտ է անձի ներդաշնակ, բազմակողմանի ձևավորման և զարգացման համար: Արժեքների թվարկված համախմբերից որևէ մեկին գերապատվություն տալը կնշանակի ոչ մանկավարժական մոտեցում խնդրին:

Արժեհամակարգը լիակատար է, և համեմատաբար ավարտուն, բոլոր ներառված համախմբերի ներդաշնակ փոխլրացման պայմաններում: Ահա թե ինչու

«արժեհամակարգ» հասկացությունը նաև զուրկ է խիստ որոշակի ստույգությունից: Արժեհամակարգի ձևավորման և նրա հարաբերական կայունության ապահովման համար հանրակրթության բնագավառում կարևոր և անփոխարինելի նշանակություն ունեն բոլոր ուսումնական առարկաները, որոնց թվում, այնուամենայնիվ, արժեքների ձևավորման առումով չափազանց մեծ է հումանիտար ոլորտի ուսումնական առարկաների դերը՝ մասնավորապես՝ ՆՁՊ, Հայոց պատմություն, Եկեղեցու պատմություն առարկաների դերը: Ինչն էլ նպաստում է միջառարկայական կապերի հաստատումը ՆՁՊ առարկայի դասաժամերին:

Արժեքների բուրգի գազաթին գտնվող նվիրական ու մեծագույն արժեքը՝ հայրենասիրությունն է, որը լավագույն կերպով մատուցվում է ՆՁՊ առարկայի դասընթացների ժամանակ: Այն իր մեջ ներառում է և՛ հայոց պատմություն և՛ գինվորական պատրաստվածության բոլոր տարրերը՝ իրականացնելով դրանք

նաև գործնականում, և թերևս սովորողները հենց այս առարկայի շնորհիվ կարողանում են մոտենել զինվորի դերին, հասկանա՛լ, ապրե՛լ և անցնել այն բոլոր դժվարություններով, որոնց միջով անցնում է զինվորը՝ , սպա՛ն, և արժևորել այն ծառայությունը, որը մատուցում է զինվորականը հանուն իր հայրենիքի , նաև հենց իրե՛նց զավակների համար: Հայրենասիրությունը այն մեծագույն արժեքն է, որ հարգանք ու պատկառանք է հարուցում, նույնիսկ երբ դրսևորվում է հակառակորդի կամ թշնամու մոտ: Այսօր առավել քան արդիական է հայրենասիրություն թեման , քանի որ ծանր և պատմական օրեր ենք ապրում, կռիվ տալով և պայքարելով հանուն մեր փոքրիկ հայրենիքի, հանուն հայ մնալու և հայ ազգի հարատևության համար:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 1999 թվականի օգոստոսի 25-ին մշակված կանոնադրության համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության ուսումնական հաստատությունների սովորողների նախազորակոչային պատրաստությունն իրականացվում է ըստ «Չինապարտության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 8-րդ հոդվածի, պատանիներին Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերում ծառայության նախապատրաստելու նպատակով:

Ուսումնական հաստատություններում նախազորակոչային պատրաստությունն իրականացվում է «Նախնական զինվորական պատրաստություն» առարկայի ուսուցման և ռազմահայրենասիրական դաստիարակության աշխատանքների կազմակերպման միջոցով:

Ուսումնական հաստատությունում նախնական զինվորական պատրաստության հիմնական խնդիրներն են՝

- ❖ սովորողներին ծանոթացնել հայոց պատմության մեջ տեղ գտած բոլոր հերոսամարտերին ու ճակատամարտերին, ներկայացնել դրանց ուժեղ և թույլ կողմերը:
- ❖ սովորողների մեջ դաստիարակել ազգային բանակում ծառայելու անհրաժեշտության զգացումը,
- ❖ սովորողներին պարզաբանել Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի խնդիրները, առանձնահատկություններն ու նշանակությունը,

- ❖ կազմակերպել գինվորական երդման, համագորային կանոնադրությունների պահանջների ուսումնասիրում և դաստիարակել դրանք անվերապահորեն կատարելու պատրաստակամություն,
- ❖ պատանիներին ծանոթացնել զորամասերի գինվորական անձնակազմի կյանքին ու կենցաղին, զենքին ու գինվորական տեխնիկային, տեսական և գործնական պատրաստության միջոցով իրականացնել սովորողների նախագորակոչային պատրաստությունը,
- ❖ սովորողներին գինել անհրաժեշտ ռազմական գիտելիքներով, ապահովել մարտավարության և քաղաքացիական պաշտպանության և արտակարգ իրավիճակների հիմնահարցերի հիմունքների յուրացումը,
- ❖ սովորողների մոտ ձևավորել ռազմակիրառական կարողություններ, հմտություններ, կամային բարձր հատկանիշներ, առաջին բուժօգնություն, ինքնօգնություն, փոխօգնություն ցուցաբերելու ունակություն,
- ❖ սովորողների մոտ ձևավորել քաղաքացիական պաշտպանության ազդանշաններով գործելու, պաշտպանական կառույցներից և անհատական պաշտպանական միջոցներից օգտվելու ունակություն, արտակարգ իրավիճակներում գործելու հմտություն և անհրաժեշտ վարվելակերպ,
- ❖ դաստիարակել հայոց բանակի պատմական ավանդույթներին ծանոթ, \$իզիկապես և բարոյապես առողջ, դիմացկուն, բազմակողմանի զարգացած, հայրենիքի պաշտպանությանը պատրաստ պատանիներ և աղջիկներ,
- ❖ սովորողների շրջանում իրականացնել մասնագիտական կողմնորոշման աշխատանք՝ ըստ նախասիրությունների ռազմական ուսումնական հաստատություններ ընդունվելու նպատակով:

Դպրոցն ավարտող յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է լինի հայրենասեր և պատրաստ ծառայելու հայրենիքի պաշտպանության գործին, կարևորի ազգային-պետական մտածողությանը, ունենա գործելակերպ և դրսևորի դրան հասնելու ձգտում ու կամք: Ունենա ազգային ինքնագիտակցություն, կարևորի ազգային հիմնախնդիրների լուծման գործում իր մասնակցության անհրաժեշտությունը, ունենա արդարության , լավատեսության և պատասխանատվության զգացում, գիտակցի ներկան և ապագան կերտելու խնդրում ազգային պատմության դերը, Գիտակցի իր ժողովրդի նյութական և հոգևոր արժեքները պահպանելու անհրաժեշտությունը: Գիտակցի, որ կյանքում իր համար կարևորագույն արժեքներից են լինելու գիտելիքները, աշխատանքային

հմտությունները, մասնագիտական վարպետությունը: Հենց այս պատճառով է , որ կրթության զեւեքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը:

Գրական ակնարկ

ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Յուրաքանչյուր հասարակություն, սոցիալական խումբ, հասարակական խմբավորում ստեղծում է իրեն հատուկ ընդհանուր և յուրահատուկ արժեքային համակարգեր և վարքականոններ, որոնք արտահայտում են նրանցում գերակայող հետաքրքրությունները և նպատակները: Այդ հասարակությանը պատկանող մարդը ընդունում է դրանք որպես իր վարքի չափանիշ: Անձնային արժեքը մարդու մասին գիտությունների՝ փիլիսոփայության, հոգեբանության, մանկավարժության, սոցիոլոգիայի և այլ գիտությունների կարևոր խնդիրներից մեկն է: Չնայած որ արժեքների հոգեբանական սահմանումների մեծամասնությունը հիմնվում են արժեքների և արժեքային կողմնորոշումների փիլիսոփայական և սոցիոլոգիական հայեցակարգերի վրա, անձնային արժեքների հոգեբանական հասկացումը էապես տարբերվում է այլ գիտություններում արժեքների մեկնաբանությունից:

Անձի արժեքային համակարգի ձևավորման և շարժընթացի խնդիրը ընդունված է դիտարկել հոգեկան զարգացման ընդհանուր օրինաչափությունների համատեքստում: Այն անմիջականորեն կապված է տարիքային զարգացման առանձնահատկությունների հետ: Վերլուծելով անձի իմաստային ոլորտի ձևավորման և զարգացման խնդիրը՝ Ա.Սեռին պնդում է, որ այդ գործընթացները արտացոլում են տարիքային և անձնային զարգացման ընդհանուր

օրինաչափությունները: Դ.Լեոնտը նշում է, որ յուրաքանչյուր անձի զարգացման գործընթաց բնութագրվում է սոցիալական հանրության արժեքների և դրանց փոխակերպումների, այսինքն՝ անձնային արժեքների կերպափոխմամբ : Տվյալ խնդիրը ներկայացվել է հոգեբանության տարբեր դպրոցների և ուղղությունների ներկայացուցիչների կողմից: Ռուսական հոգեբանության մեջ այս խնդիրն անդրադառնում են Վ. Ալեքսեևան, Ս. Բուբնովան, Գ. Բուդինայտեն, Տ. Կոռնիլովան, Ա. Վոլոչկովը, Դ. Լեոնտը, Ա. Սեմին, Մ. Յանիզկին և ուրիշներ: Որպես անձնային արժեքների ձևավորման նախադրյալներ՝ դիտարկվում են սոցիալականացման առանձնահատկությունները, տարիքային զարգացման փուլերը, երեխայի ինտելեկտուալ զարգացումը, կրթությունը, տեղեկույթը, մակրո- և միկրոմիջավայրի առանձնահատկությունները: Անձի արժեքային համակարգի ձևավորումն իրականանում է մի շարք գործոնների ազդեցությամբ: Այդ գործոններն են ընտանիքը, հասարակությունը, դպրոցը, շրջապատի սոցիալական արժեքները և այլն:

Արժեհամակարգի մեջ կուտակված է անցյալի փորձը, որի յուրացումը աշակերտների մեջ ձևավորում է հայրենասիրության, սեփական ժողովրդի պատմության, նրա ստեղծած մշակութային արժեքների, գիտական նվաճումների համար հպարտության զգացում: Իսկ ակտիվ ճանաչողական գործունեության պայմաններում ձևավորված գիտելիքները աշակերտների մոտ վերածվում են համոզմունքների և կարողությունների: Ժամանակակից դպրոցի կարևորագույն առաքելություններից մեկն էլ հենց այն է, որ սովորողի մեջ կարողանա ձևավորել ու զարգացնել իր ազգին բնորոշ բարոյական և հոգևոր արժեքներ, և դարձնի նրան այդ նույն արժեքների կրողն ու պահպանողը: Նրա խնդիրն է պահպանել և փոխանցել այն արժեքները, որոնք ժառանգել ենք մեր նախնիներից, և որը մեր անխառն ինքնատիպությունն է համաշխարհային մշակույթի բազմերանգության ու բազմազանության մեջ: Ուստի 21-րդ դարի դպրոցում դաստիարակության և կրթական գործընթացի ճիշտ կազմակերպման համար շատ կարևոր են ոչ միայն համամարդկային, այլև հայրենի մշակույթի բարձրարժեք ստեղծագործությունների, հայի պատմության՝ նրա կատարած սխրանքների, մաքառումների ու պայքարի ուսումնասիրումն ու ուսուցումը: Ուսուցման գործընթացում լուծվում են սովորողների կրթական, դաստիարակչական կամ արժեքային և ընդհանուր զարգացման խնդիրներ: Դրա համար յուրաքանչյուր դասի դաստիարակչական խնդիրների լուծումը նախատեսում է ոչ թե մեկուսացված

կամ առանձին մոտեցում ,այլ գիտելիքների ու կարողությունների ,արժեքային որակների,կամքի ,բնավորության ,զգացմունքների,հոգեբանական տարբեր դրսևորումների միաժամանակյա և փոխկապակցված մոտեցում:

Մեր պատմիչների աշխատություններում, հայ հեղինակների ստեղծագործություններում արտահայտված են մեր ժողովրդի հոգեկերտվածքը, աշխարհընկալումը, մարդասիրական գաղափարներն ու գալիքի երազանքները: Հայ ժողովրդի ավանդույթներում վառ կերպով արտացոլված են մեր ազգային հավաքական բնույթը, անդրդվելի կամքը, ներքին զորությունն ու հնարավորությունները, ապրելու, վերածնվելու և հարատևելու ունակությունը, ազգերի պատմության մեջ իր արժանի տեղն ունենալու ձգտումը: Այս ամենն է, որ անհրաժեշտ է ավանդել ժամանակակից էթնոկրին: Այդպես նա պիտի հասնի այն գիտակցության, որ հասարակական կյանքի առաջընթացը պայմանավորված է համախմբվածությամբ, գիտելիքների բարձր մակարդակով ու մշակութային արժեքների ոչ միայն ստեղծմամբ, այլև պահպանմամբ: Սերունդ, որը կկարողանա շարունակել ազգային լավագույն ավանդույթները, աշխարհին ու մարդկությանը ցույց տալ իր մշակութային հարստությունն ու բարոյահոգեբանական արժանիքները: Այսօր աճող սերնդի դաստիարակության գործն ընթանում է տարբեր հանգամանքների ազդեցության ներքո՝ ժողովրդագրական, ազգային, մշակութային, ընտանեկան, կրթական, հասարակական, սոցիալական և այլն: Հաշվի առնելով բազմաթիվ այս և այլ հանգամանքներ՝ ժամանակակից մանկավարժության համար խնդիր է դառնում սովորողների ազգային գիտակցության ձևավորումը սեփական ժողովրդի պատմության ու մշակույթի հենքի վրա՝ չանտեսելով համամարդկային արժեքները: Կրելով վերոնշյալ և այլ հանգամանքների ներգործությունը, ընտրությամբ յուրացնելով դրանց ազդեցությունը՝ աշակերտը հաղորդակցվում է հասարակական մշակույթին և ձևավորվում իբրև ստեղծագործական անհատականություն: Ընդ որում՝ կրթական տարբեր աստիճաններում աշակերտն ունենում է աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի տարբեր դրսևորումներ և հարաբերություններ: Վերաբերմունքն աշխարհի նկատմամբ և հարաբերությունը աշխարհի հետ, վերաբերմունք սեփական անձի նկատմամբ և հարաբերությունն ինքն իր հետ իրականացվում են հասարակական դաստիարակության համակարգի (ուսումնական հաստատություններ, հասարակական, պետական, խորհրդակցական մարմիններ, մանկապատանեկան կառույցներ, այլ) և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների

(հեռուստատեսություն, համացանցային լրատվական միջոցներ, մամուլ) միջոցով: Կինոն, թատրոնը, հեռուստատեսությունը, համացանցը ներգործում են աշակերտի անձի վրա ոչ միայն ինքնին՝ որպես տեղեկատվության աղբյուրներ, այլ նաև որոշակի տիպարների միջոցով, որոնք դրսևորվում են այդ «տեղեկատվական աղբյուրներից հոսող» հերոսների վարքագծում: Աշակերտները, իրենց տարիքային և անհատական առանձնահատկություններին համապատասխան, հակված են նույնացնել իրենց այս կամ այն հերոսի հետ՝ յուրացնելով նրանց վարքի ձևերը, ապրելակերպը, հագուստը, կենցաղը, կյանքի ոճը և այլն:

Սովորողի անձի արժեքների ձևավորման վրա ազդող մյուս գործոնը միջանձնային հարաբերություններն են կամ իրենց համար հեղինակավոր, երևելի մարդկանց հետ շփումները (ծնողներ, ուսուցիչներ, մեծահասակներ, ընկերներ և այլն): Բնական է, որ այդ հեղինակավոր անձինք կարող են լինել նաև աշակերտի վրա ներգործող հասարակական այս կամ այն կազմակերպությունների անդամները, դպրոցի տնօրենը, դասղեկը, ուսուցիչը և այլն: Աշակերտի արժեքների ձևավորման խնդիրները բնականաբար լուծվում են ոչ միայն ընտանիքում, այլ նաև ուսումնական հաստատություններում՝ ուսումնադաստիարակչական գործընթացի միջոցով: Ուսուցման դաստիարակչական ներգործությունը օբյեկտիվ օրինաչափություն է, որովհետև աշակերտների համար ուսուցումը գործունեության հիմնական տեսակ է, դրա համար էլ այն կարևոր դեր է կատարում նրանց անձի ձևավորման գործում: Ուսուցման գործընթացի դաստիարակչական ներգործության հարուստ աղբյուր է բուն գործընթացի բովանդակությունը, որովհետև ընտրելով դաստիարակչական առումով հիմնական գաղափարները, օրենքները և հասկացությունները՝ ուսուցիչը հնարավորություն է ստանում առարկայական ծրագրերի բովանդակության յուրացման միջոցով աշակերտների մեջ սերմանել ռազմական, քաղաքական, իրավական, բարոյական, գեղագիտական, բնապահպանական և այլ գիտելիքներ ու վերաբերմունք: Կրթության բովանդակության հետ միասին ուսուցման մեթոդները ներգործում են աշակերտների ճանաչողական ունակությունների վրա՝ նրանց հնարավորություն տալով ստացած գիտելիքները կյանքում օգտագործելու ըստ նպատակի:

Այս պարագայում պետք է հատուկ շեշտել գինդեկի անձնական դերը սովորողի ձևավորման և կայացման պրոցեսում: Նկատի ունենալով ուսուցչի դերի

Նկատմամբ հասարակություն տարբեր շերտերում առկա ոչ միատար կարծիքի առկայությունը և նրա հասարակական հնչեղության ոչ համահավասար մոտեցում՝ զինղեկը իր կեցվածքով, մոտեցումներով, իր իսկ դասավանդած սկզբունքներով պիտի ապրի: Սովորողի համար դառնալով այն տիպարը, որին աշակերտը պետք է ձգտի նմանվել: Պետությունը հնարավորինս պետք է բարձրացնի ուսուցչի հեղիանակությունը հասարակության աչքում՝ դարձնել ուսուցչի ավելի ապահովված թե ֆինանսապես և թե բարոյապես: Այս դեպքում ուսուցիչը այսօրվա աշակերտի աչքում կարող է դառնալ ռեալ կերպար, որի խոսքը և ներկայացրած գաղափարախոսությունը կթողնի լուրջ խորքային ազդեցություն:

Չինղեկի դպրոցում լինելը միանշանակորեն պետք է տարբերվի մնացած բոլոր ուսուցիչների ներկայությունից: Չինվորական համազգեստով, կոկիկ, ծիգ ու խրոխտ կերպարը պատք է հարգանք ծնի զինվորի, սպայի նկատմամբ ապագա զինվորի հոգում: Աշակերտները պետք է զինղեկի մեջ տեսնեն ու գտնեն այն կերպարը, որը այսօր օդ ու ջրի նման անհրաժեշտ է մեր երկրին, հող ու ջրին:

Յուրաքանչյուր մանկավարժ ունի որոշակի հերոսի կամ ստեղծագործության օրինակ, որը նրան օգնում է իր մանկավարժական խնդիրները լուծելու, տվյալ դեպքում՝ հայրենասիրության բարձրագույն արժեքը սաների հոգիներում սերմանելու համար: Ընդ որում՝ դաստիարակչական խնդիրների լուծումը պայմանավորված է նաև նրանով, որ ուսուցիչը համագործակցային փոխհարաբերությունների միջոցով նախատեսում է աշակերտների ոչ միայն մտավոր, այլև բարոյական, գեղագիտական ու ֆիզիկական դաստիարակության խնդիրների նկատմամբ համակողմանի մոտեցում: Յուրաքանչյուր դասի ժամանակ ուսուցիչը որոշակի դաստիարակչական խնդիրներ է լուծում՝ հաշվի առնելով տվյալ առարկայի և թեմայի ուսումնասիրման հիմնական խնդիրները, որոնք ներկայացված են առարկայական ծրագրերում: Նա առանձնացնում է ընդհանուր դաստիարակչական խնդիրները, որոնք առանձին աշակերտների մոտ հաճախակի են դրսևորվում: Ուսուցիչը ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի ընտրության միջոցով (անհատական, խմբային, էքսկուրսիա, դասղեկական ժամ, արտադասարանական միջոցառումներ և այլն) առավել արդյունավետ է դարձնում աշակերտների արժեհամակարգային դաստիարակչական խնդիրների լուծումը: Օրինակ՝ խմբային աշխատանքի ժամանակ խմբում ձևավորվում է միմյանց

օգնելու, խրախուսելու, աջակցելու մթնոլորտ: Սովորողի ջանքերն ուղղվում են ընդհանուր նպատակին համատեղ հասնելուն: Այն նպաստում է հանդուրժողականության և վստահության ձևավորմանը: Քննարկումներն ու ձգտումներն օգնում են խմբի անդամների փոխհարաբերություններին: Հասակակիցների խմբում աշակերտն ավելի ազատ է արտահայտում իր մտքերն ու դատողությունները, գործում է անկաշկանդ, ինչն էլ նպաստում է ուսուցման արդյունավետ կազմակերպմանը: Անհատական աշխատանքում դաստիարակվում է աշակերտների ինտելեկտուալ պատրաստականությունը դժվարությունները հաղթահարելու գործում, ձևավորվում են համառության, ինքնակազմակերպման և ինքնավերահսկման ընդունակություններ: Ելնելով վերոգրյալից՝ կարող ենք եզրահանգել, որ արժեքային համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դպրոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ուշադրության կենտրոնում:

Փորձարարական հետազոտություն

3.1.Խմբի նկարագիրը՝

Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը ՆՁՊ առարկայի դասավանդման ընթացքում՝ համագործակցային մեթոդի կիրառմամբ, նախագծված հետազոտական աշխատանքը իրագործելու նպատակով ընտրել եմ որպես փորձարարական դասարան ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Մարտունի քաղաքի Տ.Աբրահամյանի անվանավագ դպրոցի 10-րդ դասարանը՝

- ❖ հետազոտվող դասարանում աշակերտների թիվն էր 16 աշակերտ՝ 6 աղջիկ, 10 տղա,
- ❖ աշակերտներն ունեին առաջադիմության ու զարգացման մոտավորապես միևնույն մակարդակը,
- ❖ հետազոտելի դասարանում ուսուցումն իրականացրել եմ Համագործակցային մեթոդի կիրառմամբ:

Յետազոտության շրջանակներում փորձարարական դասարանում ընտրվել են՝

- ❖ ՆՁՊ դասագրքի երկու թեմաներ: Գիտափորձի իրականացման համար կիրառման մեջ են դրվել իմ կողմից նախապես մշակված դասերի պլանները,
- ❖ հետազոտության համար հիմք է ընդունվել « Յանրակրթության պետական չափորոշիչը,
- ❖ հետազոտվող դասարաններում մանկավարժական հետազոտության արդյունքները չափվել են իմ կողմից մշակված հարցաշար-քարտերի վերլուծության հիման վրա:

Դպրոցի հետազոտելի 10-րդ դասարանում, ուր նպատակ են հետապնդում զարգացնել սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը ՆՁՊ առարկայի դասավանդման ընթացքում համագործակցային մեթոդի կիրառմամբ, որպես ռազմավարական գործիք, ընտրել են Յամագործակցային ուսուցման մեթոդը, որը այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Յամագործակցային ուսուցման կարևոր պայմաններից է խմբի անդամների միջև դրական, աջակցող, փոխօգնության ու փոխկախվածության ապահովումը: Յամագործակցային մեթոդների կիրառումն ինքնանպատակ չէ. դրանք պետք է ուղղված լինեն սովորողների ինչպես մտավոր ու զգայական կարողությունների, այնպես էլ ինքնուրույնության, սոցիալականացման և այլ հմտությունների զարգացմանը: Մեթոդի ընտրության վրա կարող են ազդել՝

- ❖ ուսուցման նպատակները և խնդիրները,
- ❖ Նյութի բովանդակությունը,
- ❖ ուսումնական նյութի ծավալը և բարդությունը,
- ❖ ուսումնական ժամաքանակը,
- ❖ աշակերտների տարիքային առանձնահատկությունները,
- ❖ աշակերտների թվաքանակը դասարանում,
- ❖ նոր գիտելիք ձեռք բերելու նկատմամբ աշակերտների շահագրգռվածությունը և համագործակցային հմտությունների մակարդակը,
- ❖ ուսուցիչ –աշակերտ փոխհարաբերությունները,
- ❖ ուսուցչի պատրաստվածության մակարդակը
- ❖ ուսուցման նյութատեխնիկական պայմանները:

Համագործակցային ուսուցման արդյունավետության համար շատ կարևոր է ուսուցչի դասի պլանավորման նախապատրաստական աշխատանքների գրագետ կազմակերպումը: Այն ուսուցչից պահանջում է՝

- ❖ հիմնավորել տվյալ դասը համագործակցային խմբերով կազմակերպելու անհրաժեշտությունը,
- ❖ որոշել հանձնարարությունների համապատասխան ծավալ:
- ❖ ձևակերպել նպատակներին համապատասխան առաջադրանքներ,
- ❖ ձևակերպել առաջադրանքների կատարման հստակ հրահանգներ,
- ❖ նախապատրաստել անհրաժեշտ բաշխիչ նյութեր,
- ❖ որոշել համապատասխան խմբեր կազմելու սկզբունքները, ձևերը,

Դասի կազմակերպման ժամանակ ուսուցչի հիմնական աշխատանքը կարող է իրենից ներկայացնել, որպես բոլոր խմբերի աշխատանքների վերահսկում ու ուղղորդում: Յուրաքանչյուր մեթոդի կիրառում արդարացված է, եթե այն միտված է հնարավորինս դրական վերջնարդյունք ստանալու համար: Մեթոդների կիրառման նպատակները խիստ բազմազան են, ինչը ենթադրում է նաև, ըստ նպատակի, մեթոդի ձևափոխման հնարավորություն: Ցանկացած դաս և դասարան ինքնատիպ է, ուստի ուսուցչի վարպետությունից և հմտությունից է կախված համապատասխան մեթոդի ճիշտ և տեղին ընտրությունը: Այն պետք է համապատասխանի սովորողի և՛ տարիքային, և՛ ուսումնական առաջադիմությանը: Ոչ ճիշտ ընտրված մեթոդը կարող է խաթարել ողջ ուսումնական գործընթացը:

Համագործակցային մեթոդները մեծ ներուժ ունեն աշակերտակենտրոն ուսուցում կազմակերպելու համար, ինչը ևս կրթական բարեփոխումների կարևոր պահանջներից է: Նշենք նաև, որ ժամանակակից կրթական գործընթացում կարևորվում է, աշակերտին մասնակից դարձնելը գիտելիքի ձեռքբերմանը, այդ

կերպ այն հիշվում է երկար և ուսումնական գործընթացն էլ դառնում է հաճելի սովորողի համար: Իսկ մենք գիտենք, որ ուսուցումը արդյունավետ է, երբ նյութը յուրացվում է կարճ ժամանակահատվածում, հաճույքով և հիշվում է երկար ժամանակ: Համագործակցային մեթոդները թույլ են տալիս առավել արդյունավետ յուրացնել նոր նյութը, զարգացնել ինքնուրույնության, համագործակցային, հետազոտական աշխատանք կատարելու բազում հմտություններ, օրինակ՝ տեղեկույթի որոնման, հավաքման, մշակման: Այդ հմտությունների ձեռքբերումը սովորողների կողմից երկարատև աշխատանքի արդյունք է: Այսօր մանկավարժների մեթոդական գիտնացող բավականին հարուստ է, ունեն լայն հնարավորություն դասապրոցեսը հետաքրքիր անցկացնելու համար:

Հետազոտության մեթոդիկայի աշխատանքը շատերին հայտնի մեթոդի կիրառման մի առաջարկ է՝ ուսուցիչների մեթոդական մոտեցումները հարստացնելու նպատակով: Կիրառելի է իմաստի ընկալման փուլում օգտագործվող «Աշակերտների թիմային առաջադիմություն», «Խճանկար», «Չրույց», «Մտքերի քարտեզագրում» մեթոդները: Մեթոդի կիրառման հնարավորություն՝ որպես տեքստի ընկալման, վերլուծության, գլխավորը երկրորդականից տարբերելու, սեփական կարծիքը հիմնավորելու, ընդհանրացման, համագործակցային հմտությունների զարգացման արդյունավետ ձև: Մեթոդը հնարավորություն է տալիս կիրառել բոլոր թեմաների դասավանդման ժամանակ: Առաջին անգամ մեթոդը կիրառելիս հնարավոր է ի հայտ գան թերություններ, սակայն հետևողական աշխատանքի և հաճախակի կիրառելու շնորհիվ կարելի է հասնել հաջողության: Հետազոտության ընթացքում հատուկ ուշադրության կենտրոնում են պահելու 2 աշակերտների, որոնք իմ կարծիքով ավելի կաշկանդված են և դժվարությամբ են մասնակցում բանավեճերին ու քննարկումներին: Նպատակն է նաև փորձարարական դասերի արդյունքում մոտիվացնել այս աշակերտներին, որպեսզի դասերին ավելի ակտիվորեն մասնակցեն, կարողանան առանց խոչընդոտի արտահայտել իրենց կարծիքը:

3.2.Փորձարարական դաս-1

Այսօրվա դասն էր « **Լեռնահայաստանի հերոսամարտը « Գայլախմբերի» մարտավարությունը**» թեման (տե՛ս դասապլան-1):

Դասաժամն սկսվեց հաճախումների ստուգումով: տնային աշխատանքի ստուգումով, անդրադարձ կատարվեց նախորդ թեմային, քննարկվեց , հնչեցվեց կարծիքներ , տրվեց բանավոր հետադարձ կապ: Այնուհետև դասարանը տարասեռության սկզբունքով բաժանեցի երեք խմբի: Խմբերից յուրաքանչյուրը ստանում է մեկ առաջադրանք, և պետք է դրա վերաբերյալ ներկայացնի իր աշխատանքը, աշխարհաքաղաքական ներքին և արտաքին իրադարձությունների համատեքստում, նախ գրավոր` խմբային քարտերի վրա, այնուհետև` բանավոր: Նախանշված ժամանակի ավարտից հետո խմբերը հերթով ներկայացնում են իրենց աշխատանքները, իրենց խմբի եզրակացությունը գրելով ցուցապաստառին: Բոլոր խմբերի ներկայացնելուց հետո համեմատականներ են տարվում այս իրադարձությունների միջև, կատարվում է մտքերի փոխանակում, վերլուծություն և եզրակացություն: Ամբողջ դասի ընթացքում շեշտը դրվում է հերոսական կերպարների ու դրվագների վրա, վեր է հանվում ազգի և ժողովրդի լավագույն, վեհ կողմերի վրա, ուսուցանվում է, որպես օրինակ: Իմ նախանշած երեք աշակերտներից յուրաքանչյուրը ընդգրկված են խմբերից մեկում և աշխատում են համագործակցային ուսումնառության պայմաններում:

3.3.Փորձարարական դաս-2

- ❖ Այսօրվա դասն էր «**Հայաստանի Առաջին Հանրապետության բանակաի կառավարման, աստիճանաբաշխման և կադրերեի պատրաստման համակարգը** » թեման (տե՛ս դասապլան-2):
- Դասաժամն սկսվեց հաճախումների ստուգումով: Ստուգվեց տնային աշխատանքները, անդրադարձ կատարվեց թերի աշխատանքներին Այնուհետև դասարանը տարասեռության սկզբունքով բաժանվեց երկու խմբերի: Խմբերից յուրաքանչյուրը ստանում է մեկ թեմա, և պետք է դրա վերաբերյալ ներկայացնի ռուսական բանակաից եկածների արժանիքներն ու թերությունները: Նախանշված ժամանակի ավարտից հետո խմբերը

հերթով ներկայացնում են իրենց թեման, իրենց խմբի եզրակացությունը գրելով գրատախտակին: Խմբերի խոսակների կողմից աշխատանքները ներկայացնելուց հետո, համեմատականներ են տարվում այս երկու՝ ռուսական բանակից եկածների և հայ կամավորների արժեքների, նրանց ոգու և ազգային տեսանկյուններից: Ամբողջ դասի ընթացքում շեշտը դրվում է հերոսական կերպարների ու դրվագների վրա, համեմատականներ են անցկացվում հայ և ռուս զինվորականների արժեքային համակարգի, ոգու խիզախության և թերի կողմերի միջև: Սովորողները ծանոթացան, ֆիդայական շարժման նշանավոր դեմքերին, ֆիդայական շարժման մարտավարությանը:

Սովորեցին կամավորական գնդի մարտական ուղին:

Ցույց տարվեց կամավորական ջոկատների նշանակությունը Արևմտյան Չայաստանի ազատագրման և արևմտահայության երկության գործում:

Տեղեկություն տարվեց հայկական բանակի կառավարման,

աստիճանաբաշխման և կադրերի պատրաստման համակարգին:

Վեր է հանվում ազգի և ժողովրդի լավագույն, վեհ կողմերը՝ ներկայացնելով որպես օրինակ: Իմ նախանշած երկու աշակերտներից յուրաքանչյուրը ընդգրկված են խմբերից մեկում և աշխատում են համագործակցային ուսումնառության պայմաններում: Յուրաքանչյուր աշակերտի հնարավորություն է ընձեռվում առանց ընդհատելու արտահայտել իր կարծիքը:

Վերլուծություն

Չետագոտությունը թույլ է տալիս հանգել հետևյալ այն եզրակացությանը, որ ուսուցման համագործակցային մեթոդը նպաստում է ոչ միայն ուսման արդյունավետության բարձրացմանը, այլև զարգացնում է ստեղծագործական մտածողությունը, գիտելիքները դարձնում է կիրառելի և նպաստում ինքնուրույն գիտելիքներ ձեռք բերելու կարողությունների ձևավորմանն ու հարստացմանը:

Չամագործակցային մեթոդի շնորհիվ աշակերտները՝

- կարողանում են կատարել ուսումնական ստեղծագործական աշխատանք,
- կարողանում են գտնել իրենց ստացած գիտելիքների և իրենց անձնական կենսափորձի միջև եղած փոխադարձ կապը, որպեսզի գիտելիքը գործնական կիրառություն գտնի,
- դառնում են վերլուծություններ կատարող, հարց առաջադրող և պատասխանող,
- դասարանում գլխավոր դերակատարողը դառնում է աշակերտը, գերակայում է աշակերտակենտրոն ուսուցումը,
- սովորում է համագործակցել և աշխատել խմբում:

Այսպիսով հասարակական բուռն զարգացումները, ժամանակակից կրթական բարեփոխումները կյանքի են կոչել նոր՝ տնտեսական, գիտական, մշակութային և այլ պահանջներ, որոնք էլ պայմանավորել են մանկավարժական գործընթացի արմատական փոփոխությունները՝ ուսուցիչ-աշակերտ հարաբերություններից անցում դեպի ուսուցիչ-աշակերտ- աշակերտ հարաբերությունների ձևավորմանը: Ժամանակակից ուսուցման գործընթացում կրթության հիմնախնդիրների շարքում իր կարևոր տեղն ունի դասավանդման նոր մեթոդների և ձևերի, մանկավարժական նոր տեխնոլոգիաների որոնումն ու կիրառումը: Տեսական և փորձարարական աշխատանքների արդյունքում պարզ դարձավ, որ համագործակցային ուսուցման մեթոդը կարող է արդյունավետ կերպով կիրառվել ժամանակակից դպրոցի ուսուցման գործընթացում, որպես ստեղծագործական մտածողությունը զարգացնող միջոց: Փորձարարական հետազոտության արդյունքները վկայում են, որ համագործակցային մտածողության տեխնոլոգիայի մեթոդների ընտրությունն անմիջականորեն կապ ված է ուսուցանվող նյութի բովանդակության, բարդության և ծավալի հետ: Փորձարարական աշխատանքների արդյունքները փաստում են, որ համագործակցային ուսուցման մեթոդը նպաստում է ոչ միայն սովորողների ստեղծագործական մտածողության և նվազագույն գիտելիքի ձևավորմանն ու զարգացմանը, այլ նաև հանրակրթության պետական չափորոշիչի մյուս բաղադրիչների՝ գիտելիքների համակարգի, հաղորդակցական, համագործակցային, ստեղծագործական, ինքնուրույն գործունեության կարողությունների ու հմտությունների և սովորողների արժեքային համակարգի ձևավորմանը: Փորձարարական դասերը իմ նախանշած աշակերտների համար անցան շատ հետաքրքիր ու արդյունավետ, նախանշված աշակերտները ավելի

մեծ ակտիվություն ցուցաբերեցին, քան սովորաբար և ավելի մեծ դրական արդյունքի հասան:

Եզրակացություն

Այս հետազոտական աշխատանքը շրջափում է մի այնպիսի թեմա ,որը անկասկած շատ մեծ նշանակություն ունի Հայաստանի և հայ ժողովրդի համար: Խոսքը գնում է ազգային արժեքային համակարգի ձևավորման մասին ՆՁՊ

առարկայի դասերին: Արժեհամակարգի ձևավորման և նրա հարաբերական կայունության ապահովման համար հանրակրթության բնագավառում կարևոր և անփոխարինելի նշանակություն ունեն բոլոր ուսումնական առարկաները, հատկապես՝ ՆՁԴ առարկան:

Նախնական գինվորական պատրաստությունն առարկան բովանդակում է դաստիարակչական վիժխարի ներուժ, հայրենասիրություն և ազգային արժանապատիվ գոյություն: Նրա իմացությունը հնարավորություն կտա Հայաստանի Հանրապետության ապագա քաղաքացուն ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքներն ու ճանաչողական հմտությունները լավագույնս ծառայեցնել հայրենիքի պաշտպանությանն ու հզորացմանը՝ պայքարի ուղին բռնած Հայաստանի անկախ պետությանը, պատկերացում կազմել Հայաստանի և հայ ժողովրդի զբաղեցրած տեղի ու դերի մասին:

Այդ իսկ պատճառով արժեաքյին համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դպրոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ուշադրության կենտրոնում: Յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է իմանա, որ որպես հայ՝ ո՞րն է իր անելիքն այստեղ՝ հայրենիքում: Ազգային գաղափարախոսությունն պետք է հուշի սեփական պատմական առաքելությունը, որտեղ ամենակարևորը հայրենիքը սիրելն է իրական սիրով: Հենց այս պատճառով է, որ կրթության հենքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը, իսկ երբ վերանում են արժեքների ձևավորման ազգային և համամարդկային ընդհանրական չափանիշները, և վարքի կարգավորիչ են դառնում իրավիճակն ու պահի նպատակահարմարությունը, արժեհամակարգի գոյությունը կամ բացակայությունը դառնում է ազգային-հասարակական կարևորության խնդիր, որովհետև արժեհամակարգը պետք է ձևավորվի ազգային հոգևոր-բարոյական ընդհանրականության հիմքի վրա:

Գրականության ցանկ

1. Զեյնալյան Ն. Ա., Անձնային արժեք հասկացությունն անձի տեսություններում, Ջանրային կառավարում, «Պետական ծառայություն» Երևան, 2/2017, 191 էջ:
2. Բաբանսկի Յու. Կ., Պորեդանուցև Գ. Ա., Աշակերտների դաստիարակությանը կոմպլեքսային մոտեցում, Երևան, 1987թ., 112 էջ:
3. Մուդրիկ Ա. Վ., Դպրոցականի անձը և նրա դաստիարակությունը կոլեկտիվում, Երևան, 1986թ., 86 էջ:
4. Սուխոմլինսկի Վ. Ա., Սիրտս նվիրում եմ երեխաներին, Երևան, 1977թ., 317 էջ:
5. Ա. Ե. Օլշանսկիովա, Ջուլդեր և դաստիարակություն, Երևան, 1985թ., 84 էջ:
6. Вебер М., Основные социологические понятия, Избр. произведения, Сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова. М.: Прогресс, 1990. сс. 602-643.
7. Выготский Л. С., Педагогическая психология / под ред. В. В. Давыдова. - М.: Педагогика-Пресс, 1996. - 536 с.
8. Журавлева Н. А., Психология социальных изменений: ценностный подход. - М.: –зд-во «Институт психологии РАН», 2013. – 524 с
9. Педагогика, под. ред. Ю. К. Бабанского, С. Нойнера и др., М., 1978, 452 с.
10. Я. Корчак, Избранные педагогические произведения, М., 1979, 458 с.

Դասապլան-1

Ուսուցիչ՝ Տիգրան Բաղիշչանյան

Առարկա՝	ՆՁԴ	Ամսաթիվ	27.09.23թ	Կիսամյակ	I	Դասարան
Թեմա՝	« Լեռնահայաստանի հերոսամարտը « Գայլախմբերի» մարտավարությունը»					
Օգտագործվող նյութեր՝	Գրատախտակ, կավիճ, դասագիրք, տետրեր, ՀՀ քարտեզ, Լեռնահայաստանի զինանշան:					
Դասի նպատակը՝	<p>Ակադեմիական՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Գիտենա՛լ , Լեռնահայաստանի հերոսամարտը, „Գայլախմբերի,, մարտավարությունը: ❖ Սովորեցնե՛լ, հայկական բանակի կառավարման, աստիճանաբաշխման և կադրերի պատրաստման համակարգը: 					
	Ուսուցանման արդյունքներ, որոնք կփաստեն, որ ուսուցողը տեղի ունեցավ					

<p>Վերջնարդյունք-ները</p>	<p>Աշակերտը կկարողանա՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Գնահատել տվյալ պահի ռազմաքաղաքական իրողությունները, • Կապեր գտնել Հայաստանի և մյուս երկրների տվյալ պահի դրության մեջ • Կիմանա հայկական կորպուսը ինչպիսի կազմ ունե սկզբնական շրջանում: • Կտեղեկանա , որ 1921 թ. ապրիլի 2-ին Լեռնահայաստանի սպարապետ դարձավ Գարեգին Նժդեհը իսկ վարչապետ՝ Սիմոն Վրացյանը: • Եզրակացության գալ ընդհանուր իրավիճակի մասին:
----------------------------------	---

<p>Գործողություններ(ժամ/տևողություն)</p>	<p>Ուսումնական գործունեություն</p> <p>Աշակերտներ</p>	<p>Ուսումնական գործունեություն</p> <p>Ուսուցիչ</p>	<p>Հարցադրումներ</p>	<p>Կիրառվող մեթոդ (ներ)</p>
<p>5 րոպե-սկիզբ</p>	<p>Աշակերտները դասարանը պատրաստում են խմբային աշխատանքի համար և սպասում են ուսուցչի հրահանգներին, Ներկայացնում են տնային աշխատանքները,</p>	<p>Ողջունում է դասարանին, կատարում է ներկա բացակա, Ստուգել տնային աշխատանքները , բացատրել անհասկանալի մասերը,</p>	<p>1. Ե՞րբ ձևավորվեց հայկական կորպուսը:</p> <p>2. Ի՞նչ գիտեք Լեռնահայաստանի հանրապետության մասին::</p> <p>3. Ով էր գլխավորում Սյունիքի</p>	

<p>10 րոպե-ընթացք</p>	<p>Խմբերից յուրաքանչյուրը ստանում է մեկ թեմա, և պետք է դրա վերաբերյալ ներկայացնի իր ունեցած գիտելիքները, աշխարհաքաղաքական ներքին և արտաքին իրադարձությունների համատեքստում:</p>	<p>Աշակերտներին բաժանել է երեք խմբերի , բացատրել աշխատանքի կանոնները և հանձնարարել աշխատել: Խմբերից յուրաքանչյուրին տրվում է մեկ իրադարձություն ,</p> <p>Խումբ մեկ</p> <p>Սյունիքի ինքնապաշտպանության կազմակերպումը:</p>	<p>ինքնապաշտպանությունը մինչև 1919թ-ը::</p> <p>4.Գարեգին Նժդեհը ե՞րբ դարձավ Սյունիքի գինված ուժերի գլխավոր հրամանատար :</p> <p>5.Ինչպիսի՞ն էր տվյալ պահին դրությունը Չայաստանում:</p>	<p>Չարցադրման մեթոդ</p>
<p>15 րոպե</p>	<p>Նախանշված ժամանակի ավարտից հետո խմբերը հերթով ներկայացնում են իրենց թեման, իրենց խմբի եզրակացությունը գրելով գրատախտակին:</p> <p>Բոլոր խմբերի ներկայացնելուց հետո համեմատականն էր են տարվում</p>	<p>Խումբ երկու</p> <p>Գարեգին Նժդեհի <<Չորաշար - քային կանոնադրությունը >></p> <p>Խումբ երրորդ</p> <p>Տաթևի վանքում 1921թ. ապրիլին Լեռնային Չայաստանի</p>		<p>Չամագորակցային ուսուցում</p>

<p>12 թույլ</p>	<p>այս չորս իրադարձությունների միջև, կատարվում է եզրակացություն :</p>	<p>Հանրապետության հռչակումը:</p> <p>Հանձնարարել թեմաները ներկայացնել, կատարել համեմատություններ, վերլուծել և կազմակերպել քննարկում:</p> <p>Խմբերում աշխատելու համար տրվում է 15 թույլ:</p> <p>ՈՒՏՈՒՆԳԻՋՆ հերթով մոտենում է խմբերին, անհրաժեշտության դեպքում ցուցումներ է տալիս, կատարում է շտկումներ:</p> <p>Ամբողջ դասի ընթացքում շեշտը դրվում է հերոսական</p>	<p>Չրույցի մեթոդ</p> <p>Քարտեզում ան մեթոդ 7</p> <p>Հարց ու պատասխանի մեթոդ</p> <p>Մտքերի տարափ</p>	
-----------------	--	--	---	--

<p>3 թույլ</p>		<p>դրվագների և կերպարների վրա, վեր է հանվում ազգի ու ժողովրդի լավագույն կողմերը, ուսուցանվում է, որպես լավագույն օրինակ:</p> <p>Նոր թեմայի հաղորդում աշակերտների մասնակցությամբ</p> <p>Ուսուցիչը կիրառում է «Մտքերի տարափ» մեթոդը, որպեսի հասկանա, արդյո՞ք խմբերը լսում էին միմյանց և կարո՞ղ են</p>		
-----------------------	--	--	--	--

		<p>պատասխանել նաև դասի մյուս հատվածներին վերաբերող հարցերին:</p> <p>ՈՒՏՈՒԼԳԻՋՆ գնահատում է լավ և ակտիվ աշխատող խմբերի աշակերտներին և առանձին աշակերտներին:</p>		
Տնային աշխատանք	<p>Դասը հանձնարարել պատմել, աշխատանքային տետրերում դուրս գրել ժամանակագրական և հետաքրքիր փաստական տվյալներ:</p>			

Դասապլան-2

ՈՒՏՈՒԼԳԻՋ ` Տիգրան Բաղիշջանյան

Առարկա`	ՆՁԴ	Ամսաթիվ	04.10.23	Կիսամյակ	1	Դասարան	
Թեմա`	<p>Հայաստանի Առաջին Հանրապետության բանակի կառավարման, աստիճանաբաշխման և կադրերի պատրաստման համակարգը:</p>						

Օգտագործվող նյութեր՝	Գրատախտակ, կավիճ, դասագիրք, տետրեր, սպայական կազմի գինվորական կոչումների տարբերանշաններ ,համակարգիչ,համացանցի հասանելիություն:			
Դասի նպատակը՝	❖ Տեղեկություն տալ հայկական բանակի կառավարման, աստիճանաբաշխման և կադրերի պատրաստման համակարգի մասին:			
Ուսուցանման արդյունքներ, որոնք կփաստեն, որ ուսուցումն տեղի ունեցավ				
Վերջնարդյունք-ները	Սովորողը ՝ <ul style="list-style-type: none"> ❖ Գիտենա՛լ ՅԱՅՁՈՒ կառուցվածքը, գինձառայողների ընդհանուր պարտականությունները, գինվորական կոչումների տարբերանշանները,սպառազինությունը: ❖ Կարողանա՛լ հիշել և ներկայացնել ՅԱՅ գինվորական չորս նախարարներին,Մայիսյան հերոսամարտերի ր ապա հայ-վրացական պատերազմի ազդեցությունը ՅԱՅ միջազգային վարկանիշի վրա: ❖ Թվարկե՛լ ովքեր էին այն նշանավոր զորահրամանատարները,որոնք կերտեցին ՅԱՅ հաղթանակները: ❖ Գիտենա՛լ Ինչ դեր է խաղացել ՅԱՅ բանակը 1918-20 թթ-ին Յայ ժողովրդի կյանքում: 			
Գործողություններ(ժամ/տևողություն)	Ուսումնական գործունեություն Աշակերտներ	Ուսումնական գործունեություն Ուսուցիչ	Հարցադրումներ	Կիրառվող երթուղի (ներ)

<p>5րոպե-սկի գբ</p>	<p>Աշակերտները դասարանը պատրաստում են խմբային աշխատանքի համար և սպասում են ուսուցչի հրահանգներին, Ներկայացնում են տնային աշխատանքները,</p>	<p>Ողջունել դասարանին, կատարում է ներկա Ստուգել տնային աշխատանքները, բացատրել անհասկանալի մասերը,</p>	<p>1. Ի՞նչ սկզբունքով էր կազմավորված Հայաստանի Առաջին Հանրապետության բանակը: 2. Թվարկիր 1918 թ. հոկտեմբերին ձևավորված զինվորական նախարարության բաժինները:</p>	
<p>10րոպե-ըն թացք</p>	<p>Խմբերից յուրաքանչյուրը ստանում է մեկ թեմա, և պետք է դրա վերաբերյալ նախ թղթի վրա , այնուհետ բանավոր ներկայացնի իր ունեցած գիտելիքները, աշխարհաքաղաքական ներքին և արտաքին իրադարձությունների համատեքստում:</p>	<p>Աշակերտներին բաժանում է երկու խմբերի , բացատրում է աշխատանքի կանոնները և հանձնարարում է աշխատել: Խմբերից յուրաքանչյուրին տրվում է մեկ թեմա`</p> <p>Խումբ 1</p> <p>ՀՀ բանակի սպաների իրավունքները</p>	<p>3. Ի՞նչ պիսիս էր կադրերի պատրաստման գործընթացը: : 4. Ի՞նչ միջոցներ ձեռնարկվեցին դասալրության դեմ պայքարի համար:</p>	
<p>15 րոպե</p>		<p>Խումբ 2 էր Ռուբեն Տեր-Մինասյանը,</p>		<p>Հարցադրումների մեթոդ</p>

<p>12րոպե</p>	<p>Նախանշված ժամանակի ավարտից հետո խմբերը հերթով ներկայացնում են իրենց թեման, իրենց խմբի եզրակացությունն և գրելով գրատախտակին:</p> <p>Բոլոր խմբերի ներկայացնելուց հետո համեմատականներ են տարվում այս տեսակետների միջև, կատարվում է եզրակացություն :</p>	<p>Նշեք նրա գործունեություններից կարևորագույնը:</p> <p>Չանձնարարել, տալով առաջադրանքի հստակ բացատրություն : Խմբերում աշխատելու համար տրվում է 15 րոպե:</p> <p>Ուսուցիչը հերթով մոտենում է խմբերին, ուղղորդում, ցուցումներ է տալիս:</p> <p>Նոր թեմայի հաղորդում աշակերտների</p>	<p>Չամագործակցային ուսուցում</p> <p>2րոպեի մեթոդ</p> <p>Քարտեզաբան մեթոդ</p> <p>Չարց ու պատասխանի մեթոդ</p>	
---------------	---	--	---	--

		<p>մասնակցություն</p> <p>մբ</p> <p>ՈՒՏՈՒԳԻՋՆ Կիրառում է « Մտագրոհ » մեթոդը, որպեսի հասկանա, արդյո՞ք խմբերը լսում էին միմյանց և կարո՞ղ են պատասխանել նաև դասի մյուս հատվածներին վերաբերող հարցերին:</p> <p>ՈՒՏՈՒԳԻՋՆ գնահատում է լավ և ակտիվ աշխատող խմբերի աշակերտներին և առանձին աշակերտների:</p>		<p>Մտագրոհ մեթոդ.</p>
<p>Տնային աշխատա նք:</p>	<p>Դասը հանձնարարել պատմել:</p>			

